

технологій у проведенні занять з дітьми. Бо вони, за висловленням М.К.Смірнова, доповнюють традиційні технології навчання завданнями здоров'язбереження.

Однак, хочеться зауважити, що тільки систематична робота щодо здоров'язбереження може дати позитивні результати.

Кущенко Е.Б.,

керівник творчого об'єднання
«Комп'ютер і кіно»
Костянтинівського районного Центру
дитячої та юнацької творчості

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧОЇ ФУНКЦІЇ ОСВІТИ (у Костянтинівському районному центрі дитячої та юнацької творчості)

Домінантною метою сучасної позашкільної освіти є створення сприятливих умов для особистісного становлення і творчої саморегуляції, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя вихованців. Серед найважливіших стратегічних завдань національної програми „Діти України” та закону “Про освіту” були визначені всебічний розвиток людини й становлення її духовного, психічного та фізичного здоров'я. Ці ж завдання визначено й Концепцією формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя (2004 р.), яка передбачає формування у вихованців свідомого ставлення до власного здоров'я як до найвищої соціальної та особистісної цінності, сприяє їх фізичному розвитку й формує основи здорового способу життя.

Освіта та здоров'я є взаємодоповнюючими компонентами успішного повсякденного буття дітей та молоді. Зміни в суспільній свідомості зумовили появу нової оздоровчої парадигми позашкільної освіти. Модернізація позашкільної освіти в контексті здоров'язберігаючих технологій обумовлюють ситуацію, коли навчання в позашкільному закладі освіти пов'язується зі сприйняттям та засвоєнням вихованцями значної кількості інформації за обмежений час, що спричиняє збільшенню навантаження на центральну нервову систему, зоровий та слуховий аналізатори, опорно-руховий апарат, на весь організм у цілому. Спостерігається поширення серед підлітків психогенних захворювань типу неврозів, які негативно впливають на функціональний стан організму вихованців, успішність у навчанні, формування особистості.

Дослідження, проведені методичним відділом нашого центру в гуртках та інших творчих об'єднаннях, свідчать, що з 400 опитаних усього 186 (46,5%) вихованців молодшого шкільного віку та 252 (63%) середнього шкільного віку розуміють, що означає поняття «здоровий спосіб життя», дотримуються ж його лише третина вихованців обох вікових категорій, а 28 (7%) дітей молодшого шкільного віку взагалі мало рухаються, не дотримуються правил гігієни, режиму харчування та сну. Майже 51 (43%) із 120 вихованців старшого шкільного віку мають ті чи інші хронічні захворювання.

Таким чином, результати досліджень свідчать про необхідність зосередження зусиль педагогів на пошук найбільш ефективних форм та методів роботи саме з навчання дітей здоровому способу життя та формування позитивного ставлення до власного здоров'я.

Відповідно до поставленої проблеми методичним відділом центру були визначені основні напрямки роботи педагогічного колективу:

- дослідження проблеми навчання здоровому способу життя (у педагогіці, психології, медицині та біоритмології, а також у педагогічній практиці);
- перевірка ефективності застосованих програм, форм та методів навчально-виховної роботи в умовах конкретного позашкільного закладу;
- розробка методичних матеріалів з проблеми формування навичок здорового способу життя та ціннісного ставлення до власного здоров'я педагогів, батьків вихованців.

Головним у розробці і застосуванні системи інноваційного навчання в нашому закладі є ситуація спільної продуктивної та творчої діяльності педагога і дитини, педагога та групи дітей, що впливає на навчання як на процес становлення особистості, її усвідомленої активності, її самоорганізації.

Методичною службою Центру творчості були визначені три основні стратегії нововведень:

1) **стратегія локальних змін** – раціоналізація, оновлення окремих ланок діяльності (оновлення програмного забезпечення мережі гуртків, секцій, творчих об'єднань).

В умовах нашого центру це:

- розробка та впровадження авторських програм та робочих трирівневих програм;
- модернізація навчально-виховного процесу. Використання на заняттях психологічних вправ, завдань, які взяті з авторських здоров'язберігаючих програм. Методичним відділом Центру ведеться моніторинг, упровадження програм, пошук шляхів для більш повного застосування цих програм, їх адаптація до умов позашкільного

навчального закладу. Це освіта на основі життєвих навичок, яка підтримує основні правила здорового способу життя, незалежно від виду творчої діяльності;

– використання інновацій-трансформацій, які змінюють форму занять. Приклад: методична програма «Вчимося бути здоровими» – нетрадиційні форми проведення занять і виховних заходів.

2) стратегія модульних змін – реалізація кількох комплексних нововведень одночасно на навчальному, виховному, організаційному рівнях. Це співпраця гуртків спортивно-оздоровчого і художньо-естетичного напрямків.

Оздоровча тематика органічно введена в структуру гуртків декоративно-прикладного напрямку («Рушничок», «М'яка іграшка», «Берегинька»). Упроваджено вивчення основ здорового способу життя на заняттях гуртків образотворчого мистецтва («Різьбляр», «Папірус», «Зернятко»). Започаткована робота щодо ознайомлення зі здоров'язберігаючими технологіями відповідно до профілю гуртків інформаційно-комунікативних технологій («Комп'ютерна азбука», «Комп'ютерні технології» «Комп'ютер і кіно»).

3) стратегія системних змін – докорінна реконструкція закладу, його мети та завдань, ланок, змісту й організації, діяльності, технології тощо. Це перспективний напрямок у впровадженні здоров'язберігаючих технологій для педагогічного колективу нашого позашкільного закладу.

Система науково-методичного забезпечення, підвищення кваліфікації педагогів, націлення педагогічного колективу на впровадження здоров'язберігаючих технологій передбачає залучення педагогів до інноваційної діяльності. Ми розглядаємо інноваційні технології методичної роботи з педкадрами як стимулюючий процес, що характеризується прагненням педагога репрезентувати власне розуміння мети навчання та виховання. Із цією метою більшість масових заходів проходять у нетрадиційних формах. Перш за все, це тренінги, які добре прижились у закладі. Тренінговими методиками успішно оволодівають усі працівники закладу, їх елементи використовуються при проведенні гурткових занять, виховних заходів.

Розпочата в закладі робота над здоров'язберігаючими проектами. Вихованці гуртків під керівництвом педагогів є учасниками обласного конкурсу учнівських проектів «Вчимося бути здоровими», підсумки якого будуть підбиті в травні і вересні 2010 року.

Основними завданнями педагогічного колективу Центру у 2009-2010 році визначено:

- апробація та подальше вдосконалення розроблених спеціальних програм щодо навчання дітей та підлітків здоровому способу життя;
- опанування тренінговими методиками роботи;
- розробка відповідних методичних матеріалів для тематичного збірника та тематичного розділу сайту Центру;
- підготовка до Міжрегіональної обласної науково-практичної конференції «Здоров'я засобами позашкільної освіти».

Великі можливості в справі популяризації використання інноваційних здоров'язберігаючих технологій розкривають тематичні тижні, кількість і тематика яких постійно зростає. У поточному навчальному році до традиційних тематичних тижнів «За здоровий спосіб життя», «Тиждень валеології», «Екологічний тиждень» додалися «Тиждень руху», «Тиждень сучасної та естрадної хореографії», «Тиждень юного спортсмена», «Туристичний тиждень». Тематичні тижні досить насичені, добре організовані і дають змогу проявити себе як педагогам, так і вихованцям закладу. Інформація про проведення тематичних тижнів широко висвітлюється в засобах масової інформації.

Застосування інноваційних здоров'язберігаючих технологій у нашому закладі дає підстави зробити висновок, що важливими умовами виховання у підлітків прагнення до ведення здорового способу життя є досягнення єдності цілей учасників виховного процесу, застосування інтегративного підходу та дотримання наступності виховних впливів зацікавлених сторін на засадах співтворчості, співпраці в проведенні оздоровчої роботи. Це дало змогу здобути об'єктивні результати й розробити методичні рекомендації керівникам гуртків щодо застосування здоров'язберігаючих технологій у процесі гурткових занять.

Протягом останніх років на базі Центру пройшли також апробацію й експериментальну перевірку авторські навчальні програми, навчально-методичні посібники та методичні рекомендації з валеології для гуртків еколого-натуралістичного профілю. Програми орієнтовані на підвищення рівня валеологічної обізнаності та компетентності учнів, що в подальшому допоможе зберегти та зміцнити здоров'я особистості – гуртківця.

Результати проведеної роботи із застосування інноваційних підходів до реалізації оздоровчої функції освіти в нашому закладі свідчать про те, що завдяки впровадженню спеціальних програм з використанням інтерактивних методик у вихованців підвищилися знання та вміння щодо оздоровчих дій, зріс рівень гігієнічної культури,

відбулась позитивна динаміка в їх фізичному розвитку та мотивації на дотримання здорового способу життя.

Література

1. Бондар, Т. В. Формування здорового способу життя молоді [Текст] : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2005.
2. Леонтьєва, О. І. Формування здорового способу життя підлітків засобами культурно-просвітньої діяльності [Текст] / Київський національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2005.
3. Шаповалова, Т. Г. Валеологізація навчально-виховного процесу позашкільного закладу [Текст] / Т. Г. Шаповалова // Збірник наукових праць Бердянського держ. пед. інституту ім. П.Д.Осипенко (Педагогічні науки) : у 2-х ч. – Бердянськ : БДПІ, 2002. – № 1. – С. 226-232.
4. Шаповалова, Т. Г. Роль еколого-натуралістичного позашкільного закладу у формуванні творчої особистості гуртківця [Текст] / Т. Г. Шаповалова // Збірник наукових праць Бердянського держ. пед. інституту ім. П.Д.Осипенко (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПІ, 2000. – № 3. – С. 80-88.
5. Яременко, О. О. Формування здорового способу життя молоді: стратегія розвитку українського суспільства [Текст] / О. О. Яременко, О. В. Вакуленко, Ю. М. Галусян та ін. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2005.

Ніколаєнко О.В.,

*завідувач відділу біології Донецького
обласного еколого-натуралістичного
Центру*

ЗДОРОВ'Я ЗАСОБАМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Де кілька років тому в Донецькому обласному еколого-натуралістичному центрі, згідно з постановою Кабінету міністрів України від 14.01.2002 р. № 14 «Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки», було впроваджено т.зв. «наскрізну програму» з валеології. Згідно з цією програмою, два рази на півріччя в гуртках різноманітних профілів проводяться заняття валеологічної тематики: це й бесіди про здоровий спосіб життя, й тренінги «Шкідливі звички і як з ними боротися», анкетування, тестування, заслуховування рефератів на валеологічну тему тощо.

Окрім того, за методикою інституту післядипломної педагогічної освіти декілька разів на рік у гуртках різного профілю проводиться діагностика – визначення індивідуального рівня фізичної кондиції,

завдяки якому учні визначають свої фізичні можливості, чи відповідають вони певному віку дитини. У багатьох випадках виявляється, що фізичний рівень більшості учнів не відповідає їх віку, тобто потребує корекції (спеціальне помірне навантаження, або більш потужне, залежно від стану здоров'я). Для цієї діагностики потрібен фахівець, який може проконсультувати керівників гуртків у цьому плані. В обласному еколого-натуралістичному центрі працює керівник гуртків «Валеології» – це професійний педагог-фізреабілітолог, який саме цим і займається. Діти спостерігають за своїм фізичним станом у динаміці, ведуть щоденник здоров'я, в який заносять показники свого фізичного стану (кількість певних вправ, які вони спроможні виконати на початку року, потім слідкують за своїми досягненнями протягом і наприкінці року). Учні бачать, як змінився завдяки фізичним вправам їх «індивідуальний рівень фізичної кондиції». Велике значення тут ще має момент змагання між школярами. Тому тренування часто відбувається і вдома, щоб «наздогнати і перегнати» своїх друзів.

У 2008 році за завданням Управління освіти і науки Донецької обласної адміністрації та з ініціативи ЮНІСЕФ у системі позашкільних закладів еколого-натуралістичного спрямування було проведено акцію «Йодована сіль – здоров'я всім». У рамках цієї акції було проведено соціальний моніторинг щодо вживання йодованої солі і соціальна реклама користі вживання йодованої солі. Учні розповсюджували стіннівки, випускали стінні газети, брали участь у різноманітних заходах відповідної тематики (лекції, бесіди, КВК, тренінги тощо). Звіти про проведення цієї акції надсилалися до управління освіти і науки. Переможцями цієї акції стали Макіївська міська станція юних натуралістів, Харцизька міська станція юних натуралістів, Донський еколого-натуралістичний центр Волноваського району, які провели активну соціальну рекламу щодо користі вживання йодованої солі для профілактики йодного дефіциту в організмі людини.

Щороку в обласному еколого-натуралістичному центрі проводиться *тиждень Здоров'я*, або *тиждень Валеології*, який складається з Дня гігієни, Дня здорового харчування, Дня фізкультури, Дня боротьби зі шкідливими звичками, Дня здорового способу життя. Учні випускають стінні газети, виготовляють разом з керівниками стенди із вказаної тематики.

Основною метою цих заходів є популяризація здорового способу життя, формування у дітей життєвих компетенцій щодо збереження свого здоров'я і здоров'я оточуючих, дбайливого і свідомого ставлення до свого здоров'я.